

Arbeidsnr 10.12.47

114298

Deltok Norge i krigen?

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie, 2014

Det ser virkelig ut til at en i fullt alvor drøfter hvorvidt den norsk-tyske kapitulasjonsavtalen av 10. juni 1940 innebærer en fredsslutning mellom Norge og Tyskland. Denne måten å stille spørsmålet på virker så meget mer forbløffende som jo alle opplyste mennesker vet at det framleis, den dag i dag, hersker krigstilstand mellom bl. a. disse to landene. Om denne krigstilstanden begynte i det øyeblikket tyske sjøstridskrefter kom inn på norsk territorium, i det øyeblikket det første skottet ble avfyrt mellom norske og tyske stridskrefter, i det øyeblikket den første tyske soldaten satte foten sin på norsk landjord, i det øyeblikket den norske krigserklæringen ble utsendt, eller i det øyeblikket tyskerne — nesten to uker etterpå — godtok denne, — skal ikke drøftes nærmere her, da det for så vidt ikke har noe med det å gjøre som hendte etter 10. juni 1940. Hovedspørsmålet blir nemlig her: Deltok Norge i krigen etter denne dagen? Straffelovens § 86, som det her gjelder, nevner nemlig visse handlinger som er straffbare «... i en krig hvori Norge deltar (understreket her), eller med sådan krig for øye...» og altså ikke f. eks. «... så lenge Norge er i krigstilstand, eller med så- tilstand for øye,....» som det vel burde ha stått skrevet dersom enhver tvil skulle kunne utelukkes med hensyn til tidspunktet for opphør av den tilstanden som gjør de nevnte handlingene straffbare.

Det kan sikkert argumenteres i det uendelige om hvor vidt et land som har kapitulert i en krig, framleis deltar eller ikke deltar i den samme krigen. For Norges vedkommende ville det vel ikke ha vært tvil dersom Hambros forslag om å fortsette krigen fra Svalbard og Jan Mayen, var blitt fulgt. Da ville det vel heller ikke være blitt tale om annet enn rent lokale kapitulasjoner i selve Norge. Det som, etter manges mening, gjør saken så ytterst tvilsom for Norges vedkommende, er den kjensgjerningen at den norske konge og regjeringen tok opphold på en fremmed makts område.

At med det mistet sin suverenitet. At denne fremmede makten ikke engang var traktatmessig alliert med Norge, gjør ikke saken mindre tvilsom. Det er også noe tyilsomt om den norske kongen og regjeringen med blindende virkning for sitt folk kan forfølge folkeretten slik at et land har kapitulert, og hvis konge og regjering deretter (eller gjerne før også, for den saks skyld) tar opphold i et fremmed land, framleis skal anerkjennes som effektivt krigførende.

Her skal ikke tas noe standpunkt til det spørsmålet som er slikt presisert. Hver får i fred ha sin egen mening om det. Men det ser ut til at selve spørsmålet om hva det egentlig gjelder, er uklart for mange. Og dersom dette oppsettet har bidratt til å klarne begrepene med hensyn til det, er hensikten med disse ordene ikke forgjeves.

Objektiv lakttaker.

Vox Populi

Men forhåpentlig splittes den tåke- medlemmer. enn dødsom over alle regjeringens medlemmer.

Nord-Norge besatt av tyskerne på oppfordring av den norske generalstabs forhandler.

Som et apropos til Deres leder under titeien «Det lukter muggent» sender jeg Dem et utdrag av en bok skrevet av generalstabens pressekonsulent Birger Gotaas. Boken heter: «Fra 9. april til 7. juni». På side 228 — 29 står følgende under overskriften:

Øst-Finnmark.

«Et av de krav som general Ruge hadde stilt ved forhandlingene, var at tyskerne skulle overta hele Nord-Norge, også Øst-Finnmark. Vi måtte nå for en hver pris unngå at det rykket en annen makt inn der lengst nordpå og at landet på den måten ble delt mellom to fremmede makter. Fra tysk side var man til å begynne med mest tilbøyelig til å overlate det militære vakthold i Øst-Finnmark til norske militærstyrker. Men da den norske forhandler, oberstløytnant Roscher Nielsen fastholdt kravet, ble det imøtekommet fra tysk side, og det ble truffet den ordning at en norsk

militæravdeling skulle besørge vaktholdet foreløpig til tyskerne kunne få ført avløsning nordover. Dog ble det tyske flagg straks heist der oppe. Det ble oberst Faye som fikk kommandoen over den norske vaktstyrken.

Det tok atskillig tid til å ordne alle spørsmål med demobiliseringen og tyskernes overtakelse av styret, så generalstaben ble først klar til avreise henimot slutten av juni måned.»

Det hevdes at general Ruge hadde stilt det kravet ved første anledning, at tyskerne skulle overta hele Nord-Norge, også Øst-Finnmark. «Vi måtte for en hver pris unngå at det rykket en annen makt inn der lengst nordpå og at landet på den måten ble delt mellom to fremmede makter». Det heter envidere at tyskerne var uvillige til å besette Nord-Norge. «Fra tysk side var man mest tilbøyelig til å overlate det militære vakthold i Øst-Finnmark til norske militærstyrker». Og videre heter det: «Men da den norske forhandler, oberstløytnant Roscher Nielsen, fastholdt kravet, ble dette imøtekommet fra tysk side, o.s.v. ....»

Man fristes til å spørre seg selv: Kan dette være sant? Kan det være mulig at norske militære myndigheter har stilt som krav en tysk overtagelse av hele Nord-Norge? Ja, endog gått så vidt at de formelig har tryglet tyskerne om å overta vaktholdet i Øst-Finnmark. Norge kan vel ikke ved det tidspunkt ha vært i krig med Tyskland? Hvis så er tilfelle må både general og oberstløytnanten kunne stilles for krigsrett etter alt det som siden er skjedd med Nord-Norge. Nord-Troms og praktisk talt hele Finnmark er jo avsvidd og folket satt på bar bakke. Og hva med dem som har støttet den forsvarmakt generalstabens befullmektigede har overtalt til å besette landsdelen?

Dette som herr Gotaas i sin bok forteller om visste mange mennesker nordpå. Både norske og tyske soldater kunne fortelle om årsaken til at landsdelen ble besatt av tyskerne.

Herr Birger Gotaas' navn borger for at det skrevne er den fulle og hele sannhet. At han skrev det i egenskap av pressekonsulent i Generalstaben gjør at en føler seg helt overbevist.

A. H.

Dagboken 17/12/47

Arbeidsnr 10.12.47

I hvilket lys kommer regjeringen Nygardsvold, hvis den påstand aksepteres at krigen mellom Norge og Tyskland fortsatte offisielt etter 10. juni 1940? Ifølge påstanden er stillingen den ne: Krigen fortsatte fortløpende. Under denne vedvarende krig besluttet regjeringen å oppta forhandlinger med fienden, gjennomfører denne beslutning, og resultatet foreligger i og med underkrittet av kapitulasjonsdokumentet, — med deraf følgende ytelses til fienden, såsom: Overgivelse av alle våpen, stridsmidler og forråd av alle slag i ubeskadiget stand. Stiller til hans disposisjon skip og mannskap, løser på kysten, norske tropper til vaktjeneste m. m., og ikke minst: legatiserer alt arbeid som stivbetfolkningen måtte utføre for fienden under okkupasjonen. (Som altså i henhold til påstanden ikke er noen okkupasjon i det hele tatt). Fastholdes nå påstanden om at krigen fortsetter uanerkjent videre, Nygardsvold har da ved sine ovennevnte handlinger ylet fienden til stand i aller høyeste grad under en langvarende krig, som fortsetter videre. — Hølgelig, blir regjeringen Nygardsvold for dette å straffe i henhold til § 86.

En grotesk påstand.

ORDET FRITT

Hva nå?

Ifølge kapitulasjonsbetingelsene i 1940, som Adresseavisen offentliggjør 4. ds., lyder § 1 i overenskomsten:

«De samlede norske stridskrefter legger ned våpnene og vil ikke igjen gripe til disse mot det tyske rike eller dets forbindelser så lenge den nåværende krig varer.»

Ja, slik lyder den første betingelse og den er klar nok — dessverre må man kanskje helst si i dag. Da ingen ansvarlig norsk myndighet, så vidt meg bekjent, har protestert mot gyldigheten av denne overenskomst, må den følgelig være godkjent, men da melder der seg også en rekke spørsmål som almenheten har rett til å kreve svar på.

Høyesterettsadvokat Holthes uttalelser i 1940 og høyesterettsadvokat Cappelesens betingelser for i 1945 å gå inn som justisminister i regjeringen lar formode at iallfall disse nøkterne, be-sindige og rettsbevisste jurister har kjent til overenskomsten. Men hvordan med grosset av våre jurister og domstolene? Jeg må i denne forbindelse minnes stortingspresident Hambros uttalelse i Frimurerlosjen i oktober 1945: «Vi er dessverre mere rettsløse i Norge i dag enn i den verste

tyskertiden.» Dette fra den nordmann som mere enn noen annen har æren av at vårt land kom gjennom krigens mange vanskeligheter.

Hvis overenskomsten fra norsk side ikke ble overholdt, hvilke motforholdsregler var tyskerne da berettiget til å ta etter Haagkonvensjonen?

Jeg har tidligere hevdet og bestyrkes nå ytterligere i min oppfatning: Rettsoppgjøret er begynt i den gale enden. Det har i dag mindre å si, hvem der er skyld i dette enn at best mulig på en rettferdig basis å finne en ordning verdig et sivilisert samfunn, en ordning som ikke sår splittelsens og misnøyens sed i vårt folk. Det kan bli en vanskelig og kjedelig oppgave på mange måter, men likevel nødvendig.

S. Engelbreth Møller.

*